Cenzurat
XLVIII. évf. Cluj-Kolozsvár, 1938. február. 2. szám

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: DR. BOROS GYÖRGY.

Főt. és Mélt. Dr. Boros György püspök ur nyugalomba vonul.

Az elmult év április havában Mélt. és Főt. Dr. Boros György püspök ur egy félévi szabadságot vett igénybe és ezt a szabadságot október hónapban egy félévre, jelen év április hó 1-ig az E. K. Tanács hozzájárulásával meghosszabbitotta. Egyuttal az ősz folyamán kérést nyujtott be aziránt, hogy 1938 évi április hó 1-vel nyugalomba vonulhasson. A kérést a Nyugdijbizottság és az E. K. Tanács méltányolta és kedvező előterjesztést tett az E. Főtanácsnak. A Főtanács eleget tett az az ősz Főpásztor óhajának s a következő méltányló szavakkal mondotta ki a nyugdijbamenetel iránt való határozatát:

E. Főtanács az E. K. Tanács jelentése alapján mély tisztelettel fogadja és veszi tudomásul Főt. Dr. Boros György püspök ur bejelentését, hogy 6 évtizedre terjedő, érdemekben gazdag egyházi működése után nyugalomba bocsátását kéri. Hosszu, szép életpályája nyitott könyv, melynek minden lapjáról sokirányu munkássága mellett egyházunk iránti hűsége és meleg szeretete olvasható ki. Minden munkából kivette a maga részét. Kicsiny és nagy feladatok teljesitésére egyforma készséggel vállalkozott, s amit vállalt, azt odaadó buzgósággal teljesitette. Nincsen egyházi életünknek olyan területe, amelyen nyoma ne volna az ő sokirányu munkásságának.

Munkássága és tevékenysége nagy részét a teológiai tanszéken töltötte el. Olyan időben volt teológiai tanár, amikor jórészt egyedül az ő vállaira nehezült lelkésznevelésünk minden gondja. Mivel tüz volt lelkében, tüzet is tudott gyujtani hallgatói szivében. A ma élő papi nemzedék idősebb része az ő lelkéből

Unitarian school. Berkeley Cali fornia
U. S. A.

meritette azt az apostoli lelkesedést, amellyel a nehéz viszonyok között is végzi szent hivatását.

Egyházi irodalmunkban történelmi nevet biztositott magának.

Kiváló jelentőségü egyháztársadalmi működése. Olyan időben alapitotta és szervezte a Dávid Ferenc Egyletet, amikor mások még nem is gondoltak ilyen társadalmi szervezkedésre.

Az egyházi közigazgatás és kormányzás terén, mint az E. K. Tanács tagja, előadója, majd mint egyházi főjegyző s végül közel 10 éven át, mint püspök, sokszor igen nehéz viszonyok között, önzetlenül, önfeláldozóan, egyházszeretettel, páratlan buzgósággal szolgálta és védte egyházát, s ennek intézményeit, erősitette a külföldi hitrokonokkal való kapcsolatot.

Most, midőn egy emberöltőt meghaladó lelkiismeretesen végzett, közcélu munkálkodás után a közbizalom által reáruházott vezetői tisztségétől megválik, E. Főtanács Főtisztelendő püspök ur iránt teljes elismerését és hálás köszönetét fejezi ki és azt a reményét nyilvánitja, hogy az évek hosszu során szerzett értékes tapasztalatait ezután is hasznositani fogja egyházi életünkben.

Dr. Varga Béla.

Az unitárius egyháznak 1938 évi januárius hó 16-án tartott főtanácsi ülése egyhangunak mondható lelkesedéssel Dr. Varga Béla főjegyzőt megválasztotta püspökének a nyugalomba vonuló Dr. Boros György püspök helyébe. A nagymunkásságu Dr. Boros György már csaknem egy éve visszavonult az egyházkormányzás munkájából és sejtettük, hogy ez a visszavonulás végleges, s az egyház legfőbb törvényhozótestülete hozzájárult azon kéréséhez, mely szerint jelen év április hó 1-vel nyugalomba vonuljon.

A Főtanács az E. K. Tanács javaslatára a januári ülésen megejtette a választást, mert a mostani nehéz anyagi viszonyok között a tanácsosoknak igen nagy megterhelést jelent, hogy két hónap mulva még egyszer összegyüljenek. Ennek folytán a külömben április hó óta kormányzó főjegyzőnek püspöki minősége a püspök tényleges nyugalombavonulása és Őfelségének, II. Károly királynak állásában való megerősitésekor kezdődik, addig mint püspökhelyettes főjegyző kormányozza az egyházat.

Minthogy azonban a püspökkélevés alapfeltétele: a választás megtörtént, jónak látjuk, hogy olvasóinknak bemutassuk Dr. Varga Béla főjegyzőt, a püspökkéválasztás történelmi ténye alkalmából.

Dr. Varga Béla Tordán, 1886 október hó 23-án született, hol ma is élő édes atyja, a székelyszentmihályi származásu Varga Dénes gimn. igazgató tanár volt. Iskoláit Tordán és Kolozsvárt végezte el. 1904-ben tett érettségit s a következő

tanévtől kezdve már a kolozsvári Ferencz József tudomány-egyetem bölcsészeti karának a hallgatója, hol a magyar-, a latin- s később a görög nyelvből, a középiskolai tanári, a filozófia-, pedagogia-, esztétika-tárgykörből bölcseletdoktori oklevelet szerzett, Tanulmányai befejezése után egy és fél évet külföldön töltött bölcseleti és neveléstudományi tanulmányainak az elmélyitésére. Berlinben, Lipcsében és Genfben az ottani nagy mesterektől tanulta a tudományos kutatás módszereit és

Dr. Varga Béla.

igazságait. Tanulmányai gyümölcseképpen 1915-ben egyetemi magántanári képesitést nyert a kolozsvári egyetemen, ahol több féléven keresztül előadásokat is tartott. Az imperiumváltozás után a ref. tanárképzőintézetnél, majd meg a róm. kath. polgári iskolai tanárképzőintézetnél a filozofiai és pedagogiai tárgyak előadásával volt megbizva.

1911-ben a kolozsvári unitárius főgimnázium rendes tanára lesz, 1923-ban pedig a Teológia Akadémia filozófiai- és pedagogiai tanszékére hivta meg az egyház bizalma. 1926-ban

egy félévet Angliában töltött, hol Oxfordban és Manchesterben mélyitette tanulmányait s ismerkedett meg közvetlenül az angol unitárius hittestvéreink bensőséges vallásos életével. Itt mélyitette el teológiai tanulmányait, melyben éppen mint a bölcseletben és neveléstudományban sok értékes munkát alkotott.

Részt vett mint előadó több nemzetközi konferencián s mindig méltó figyelmet vivott ki a maga részére a világ nagy szellemi vezérei részéről.

Tagja az E. I. Társaságnak és a magyar tudományos akadémia filozofiai bizottságának több mint husz éve.

Teológiai tanárrá való megválasztásával egyidejüen érte az a kitüntetés, hogy a szegedi magyar egyetem meghivta tanárának. Nem ment el, mert a hittestvéreinek a bizalmával nem akart visszaélni. 1928-ban főjegyzőnek és a Dávid F. Egylet ügyvezető elnökének választották.

Ezekből a vázlatos adatokból is látszik, hogy Dr. Varga Béla élete külsőleg nem zajos, látszólag nagy eseményekkel nincsen telve. Ámde annál inkább telve van benső lelki történésekkel. Az utcának, a zajos sikereknek, nagy jelszavaknak, látványosságoknak, görögtüznek nem volt soha embere, de annál inkább embere volt a belső elmerülésnek, az igazság kutatásának, az odaadó buzgóságnak, mint kedvelt tárgyai: a bölcselet- és neveléstudomány megkivánják. Nem tartozik azok közé a tudósok közé, akik tudományos müvészetben, a sokra, a nagy terjedelemre tekintenek, hanem mindig a belső tartalomra, rendszerre, világosságra, az elmélyedésre. Valóban minden tanulmánya, felolvasása és előadása eseményszámba megy, mert mindeniknek komoly tudományos megállapitáson nyugvó alapja van.

Utóbbi években az Akadémián a rendszeres teológiát is ő adja elő. Ezen a téren is maradandót alkotott, amint a megjelent hittani tanulmányaiból is látszik.

Egyházunk képviselete s mondhatjuk nyugodt lélekkel, egyetemes egyházunk kicsinyje-nagyja bizalommal tekint Dr. Varga Bélára, mint egyházunk hajójának ezutáni kormányosára. És szentül meg vagyunk győződve, hogy nem hiába. Aki olyan lelkiismeretes a tudományos kutatásban, az igazság keresésében, az az egyház kormányzásában is teljes éberséggel, odaadással és ha szükséges — önfeláldozással is helyt fog állani.

Irodalmi munkássága.

I. *Önállóan megjelent müvek*:

1. A lelkiismeret, Kolozsvár, 1909. 90 old. — 2. Iacobi Henrik Frigyes. Tanulmány az ismeretelmélet köréből. Különlenyomat az Atheneumból. 50 old. — 3. Valóság és érték. Kolozsvár 1915. 52 old. — 4. A jelentés logikai alkata. 1916. 32 old. — 5. A logikai érték problémája és kialakulásának története 1922. 150 old. — 6. Gondolatok a neveléstan értékelmé-

leti megalapozásához 1922. 32 old. — 7. A subzistentia fajai 1928. 80 old. — 8. A mai közszellem filozófiája. Kolozsvár 1928. 43 old. — 9. Az individualitás kérdése. 1932. 56 old. 10. A paedagogia alapkérdése. 1936. 90 old.

II. *Folyóiratokban megjelent tanulmányok.*

1. A társadalmi ismeretek alapja. Magyar társ.-tud. Szemle V. sz. 16 old. — 2. Kultura és nevelés. Pásztortűz 1921. — 3. Pauler Ákos logikája és jelentősége a magyar filozófiában. Erd. Irod. Szemle. 1925. 21 old. — 4. A fauszti és karamusóvi lélek. Erdélyi Irod. Szemle 1929. — 5. A lélektan legujabb irányai. Erdélyi Muzeum 1935. 16. old. — 6. Az intuicionizmus, mint divat filozófia. (Unit. Főgimn. Értesitője 1912. 16 lap.) 7. Böhm Károly lélektana. Böhm Károly album. 24 old. — 8. A metafizika értelme napjaink bölcseletében. Atheneum 1923. 16 old. — 9. Miért van szükség a magyar egyetemre? Pásztortüz 1922. Egyházi lapjainkban még számos cikk. *B.*

Gál Miklós dr.

Aranyosszéken, Kövend községben 1889-ben született. Kolozsvári kollégiumunkban tett érettségi vizsgálatot s ugyancsak Erdély fővárosában végezte az egyetemet is, majd tanulmányait Berlinben és Münchenben folytatta. Tordán lett gyakorló ügyvéd, de nemcsak jogász, hanem földbirtokos, tiszta látású gazda egy személyben s 1932 óta Torda megyének közszeretetben s általános megbecsülésben álló országgyülési képviselője. Van egy csomó mellékcime és tiszteletbeli hivatala, de minket nem ezek érdekelnek, hanem *ritka egyénisége*, mert az embereket igazságosan csak abból szabad megitélni, ami egész valójának lényege.

Családja több kiváló egyént adott a magyar politikának s az unitárius közéletnek s igy ő régi, nemes eszményeknek nemes képviselője s kezében biztosan tartja azt a hófehér zászlót, melyet már ősei is becsületes dicsőséggel annyiszor meglobogtattak.

Szeretet, jóság, becsületesség, ez az erény-hármasság az, ami valami vonzó vonást kölcsönöz természetes egyéniségének s teszi olyanná alakját, akit csak tisztelni és szeretni lehet. Ma, mikor egyházunkban harc van a mult és jelen között; ma, mikor az erkölcsi és más jellegü forradalom minden tekintélyt megdönget, ő magasan ül az aranyosszéki nép szivében s neki olyan tekintélye van, hogy Aranyosszék rajongó szeretete jelölte, de pártkülönbség nélkül csoportosulnak személye körül az unitáriusok s abszolut többséggel a legmagasabb polcra, a főgondnoki székbe ültették.

Ha immár egyházunkban történetivé vált alakját, bárki is a legnagyobb szigorusággal vizsgálja, akkor is könnyü dolga lesz tiszta, átlátszó alakjával, mert szelid jósága, természetessége olyan próbakő, amely minden új értékmegállapitást elbir.

A közönséges emberek hiusága nem bántja. Szerény, fellépése nem követelő. Mindig tisztességes eszközökkel dolgozott, a rágalom fegyvereit sohasem használta, hanem lelki finomságával, kedves modorával s utánozhatatlan elegánciájával lopózott be végérvényesen az emberek szivébe.

Nehéz, baljóslatú pillanatokban vállalta nagy felelősséggel járó magas állását, de az egyházi közügyek intézésében jó izlése mérsékletre inti, amely erényét már első elnöklésével is

Gál Miklós dr.

megmutatta s ezt bizonyára továbbra is megtartja annál is inkább, mert mérséklete nem félénkség, nem számitás, hanem előkelő lényének szükségszerü következménye. Éppen ezért nem hisszük, hogy lenne egyetlen olyan öntudatos unitárius is, aki ennek a szerencsés választásnak ne örvendene. Minden tömjénezés nélkül megállapithatjuk, hogy viharvert egyházunkra valósággal áldásnak tekintjük, hogy a mostani, nagy személyi veszteségeink után, a mi egyetlen egy Istenünk, épen őt rendelte nekünk oltalmunkra, mert akinek egész lénye a szeretet és béke, az nem hozhat más egyebet mocsoktalan zászlóján egyházunkba, mint békét és egységet, amelyre olyan nagy szükségünk van, ha intézményeinket s ezekkel erkölcsi értékeinket továbbra is meg akarjuk őrizni. Ha gratuláltunk az új főgondnok urnak, mint egyének, ha tapsoltunk neki megválasztásakor, mint főtanácsi tagok, most tegyük félre a vádoló emlékeket s kiáltsuk örömmel: Éljen sokáig Gál Miklós dr., az unitárius egyház új főgondnoka, hogy reményeinket valóra válthassa!

P. Szentmártoni Kálmán.

Dr. Kiss Elek.

Ez év januárius hó 16-án megtartott egyházi Főtanács a Dr. Varga Béla püspökké választásának Őfelségétől történő megerősitésekor kezdődő hatállyal Dr. Kiss Elek teol. tanárt egyházi főjegyzőnek választotta. Egyuttal ez időben érte Dr. Kiss Eleket az a kitüntetés is, hogy a Teológia Akadémia dékánjává és a Dávid Ferenc Egylet ügyvezető alelnökévé választották.

Dr. Kiss Elek.

Olyan fontos három munkakör, hogy valóban érdemes legalább röviden megemlékezni viselőjéről.

Dr. Kiss Elek 1888 március hó 28-án született Medeséren. Elemi iskoláit otthon, középiskoláit Székelykereszturon és Kolozsváron végezte. 1908-ban tett érettségit, mikor mint legjobb érettségizett elnyerte a Br. Petrichevich-Horváth Kálmán által hosszu évtizedeken adni szokott 200 koronás nagy jutalmat. Középiskolai tanulása alatt a Báró Daniel Gábor főgondnok által létesitett ösztöndijat élvezte. (Évi 210 korona).

A kolozsvári volt Ferencz József tudományegyetemen első éves korában versenyvizsgával havi 60 koronás ösztöndijat nyert, melynek segitségével az egyetemet elvégezhette és 1913-ban doktori diplomát is nyert a nevelés- és bölcselettudományból. Ugyanabban az évben a lelkészi szakvizsgát is letette, valamint Oxfordba küldetett ki további tanulmányozásra egyházi ösztöndijjal.

Az oxfordi hires Manchester Collegeban 2 évet töltött. Az 1914 nyarán kitört rémes világháboru Angliában találta s hat hétig az internáltak táborában is volt. Egyik magyarbarát angol papnak közbenjárására hazajöhetett s 1915 augusztus hó 22-én Kissolymosra beköszöntött lelkésznek. Hat évi lelkészkedése alatt népének igazi odaadó pásztora, barátja, sorsának megosztója volt s ezért hiveinek teljesen birta a bizalmát és szeretetét. Ez alatt az idő alatt a Székelykereszturt megjelenő *Unitárius Egyháznak* több éven át szerkesztője volt. 1921 óta meghivás folytán a Teológiai Akadémián az Ó-szövetségi szakcsoport rendes tanára lesz, miközben 1924—28 években még a dékáni tisztet is betöltötte. Éveken át társszerkesztője volt az *Unitárius Közlönynek* és a *Keresztény Magvetőnek*. Az *Emke* társadalmi és szervezeti szakosztályának évek óta elnöke s ebben, valamint a Székely Társaságban és a kolozsvári unitárius egyházközségben kiváló munkásságot fejtett ki. Három évig *Unitárius Evangélium* cimen egy egyházi havi lapot adott ki és szerkesztett.

A vázlatos adatokból egy lelkesedéssel és az unitárius ügy iránt való szeretettel teljes életképe bontakozik ki. Dr. Kiss Elek mindig a munka, a küzdelem, a fáradtságot és akadályt nem ismerő akaraterőt képviselő ember volt. Most olyan ügyeknek került az élére, melyek az alkotó munkára kiválóan alkalmasak. Adja a jó Isten, hogy szent vallásunk és egyetemes egyházunk javára sokáig teljes sikerrel működhessék...

Irodalmi munkássága:

A személyiség paedagogikájának alaptényezőiről (1913), Az értelmi és erkölcsi nevelés viszonya I—II. kötet (1916—17), A kereszténység helye a világ vallásai között (ford. 1923), Az isteni törvény útja (1924), Unitárius hit- és erkölcstan (1925), Buddhizmus és kereszténység (ford. 1925), Forgácsok angliai útamból (925), A vallás és erkölcs unitárius nézőpontból (1926), Teendőink az egyházi élet körében (1926), Erdélyi kulturális kérdések (1927), Jézus útja az unitárizmus diadalma (1928), Unitárizmus Dániában (1931), Egy unitárius hitvilága (ford. 1933), Ahikár historiája (1933). 1935-en előszóval ellátta és kiadta Bölöni Farkas Sándor: Utazás Észak-Amerikában c. munkáját 3-ik kiadásban. Kiadásra készen áll 5 nagyobb kötete és több kisebb munkája. Ezeken kivül folyóiratokban még számos tanulmánya jelent meg. *P.*

Az 1937. évi Főtanács.

Az 1937 évi rendes főtanácsi ülés a mult évben a rendes szokásos időben nem volt megtartható az akkor folyó országos választások miatt s ezért jelen év január hó 16 és 17 napjain tartatott meg. A Főtanács történelmi eseményekben gazdag volt. Valósággal Zsinatnak a hatáskörét töltötte be, minthogy szervezeti törvényünk megengedi is ezt szükség esetére. Az eseményekben gazdag Főtanácsra csaknem 200-an jelentek meg a tagok, ezzel is tanubizonyságot adva a fontos események iránt való érdeklődésnek. A nagyfontosságu ülés január 16-án a reggeli órákban nyilt meg, mikor Dr. Ferenczy Géza tartalmas megnyitóban mutatott rá az elmult év eseményeire s a fennforgó kérdésekben határozott kifejezést adott a kibontakozás utját mutató véleményének. Árkosi Tamás közügyigazgató buzgó, erőteljes imával kérte Isten áldását a Főtanács fontos munkájára. A tárgysorozat megállapitása után állásukban megerősitettek és esküt tettek Dr. Fekete Sándor háromszékköri, Dr. Barabásy Albert marosköri és Tanka Károly aranyosköri felügyelő gondnokok. A Főtanácson székelykereszturi főgimnáziumi felügyelő gondnokokká választattak Dr. Elekes Domokos és Dr. Lőrinczy István ügyvédek. A mult év utolsó napjaiban elhalt Dr. Elekes Dénes székelykereszturi főgimnáziumi felügyelő gondnok érdemeiről, egyháza iránti szeretetéről a Főtanács kegyelettel emlékezett meg. Istentiszteleten Dobay István vargyasi lelkész volt a főtanácsi szónok, ki buzgó imával és nagyon tartalmas beszéddel teljesitette szép feladatát. Az áhitatot emelte Moldován Melinda művészi énekszólója is. Fájó szivvel vette tudomásul Dr. Szent-Iványi József lemondását a főgondnoki állásról s utódjául Dr. Gál Miklós tordai ügyvéd, aranyosköri felügyelő gondnok, kamarai képviselőt választotta meg. Az ülés egyhanguan tudomásul vette a szabadságon levő Dr. Boros György püspöknek jelen évi április hó 1-ével való nyugalomba vonulását. A nyugalomba vonuló püspök érdemeiről a Főtanács tisztelettel megemlékezett s erre vonatkozó határozatot lapunk vezető helyén közöljük. A Főtanács az április hó 1-vel megüresedő püspöki állásra egyhangunak mondható lelkesedéssel megválasztotta Dr. Varga Béla teol. tanár, eddigi püspökhelyettes főjegyzőt. Főjegyzőnek pedig — a Dr. Varga Béla reménylett királyi megerősitése utáni érvénnyel — Dr. Kiss Elek teol. tanárt szintén az egyhanguságot megközelitő akaratnyilvánitással.

A Főtanács fájdalommal hallgatta Dr. Ferenczy Géza főgondnoknak egy elvi kérdésből kifolyóan bekövetkezett lemondását. Főtanács egyhanguan kérte lemondásának visszavonását és a lemondást nem fogadta el, abban a reményben, hogy a nehéz időkben bölcsen kormányzó főgondnokot ujra megnyerheti egyházunk szent ügyének. A főjegyző és az E. K. Tanács

tartalmas tömör jelentését, előbbit Dr. Varga Béla püspökhelyettes főjegyző, másikat Dr. Mikó Lőrinc egyházi titkár készitette, a Főtanács köszönettel és elismeréssel vette tudomásul.

A székelykereszturi főgimnázium felső tagozatának ügye, amelyet eddig nevezett főgimnázium baráti köre tartott fenn, ujabb és az intézetre nézve kedvezőbb rendezést nyert. Ezután ismét az egyház tartja fenn, igénybevéve természetesen az egyházi adót és önkéntes adományokat. Az egyház külömböző bizottságaiba és tisztségekre a fentemlitetteken kivül a következő tagokat választották meg:

Teológiai dékán: Dr. Kiss Elek. *Nyugdijbizottsági rendes tag:* nyugdijas: Geréb Zsigmond, Kovács Imre póttag. *E. K. Tanácsi tagok:* Fikker János, Gyarmathy Árpád, Lőrinczy Dénes, Vári Albert. *Főtanácsi tagok:* Barabás Sándor, Dr. Szathmáry János, Dr. Csutak Mihály. *Egyházi fegyelmi biróság:* Péter Lajos tanár, Osváth Árpád, Dr. Tamás István világi rendes tagok, Nagy Lajos tanár, Dr. Borbély Béla világi póttagok; Biró István, Antonya Mihály, Máthé Zsigmond egyházi rendes tagok, Szén Mihály, Pál Tamás egyházi póttagok. *Főtanácsi fegyelmi biróság:* Nagy Dénes, Pál Dénes, Marosi Márton, Geréb Zsigmond, Benedek Gábor egyházi rendes tagok, Gál Gyula, Székely Tihamér egyházi póttagok; Dr. Fazakas Miklós, Bedő Ferenc, Dr. Elekes Domokos, Dr. Gál Kelemen, Dr. Szolga Ferenc tanár, világi rendes tagok, Márkos Albert tanár, Dr. Borbély Béla világi póttagok. *II.-foku közigazgatási biróság:* Máthé Sándor, Halmágyi János egyházi rendes tagok, Gombási János, Id. Péterffy Gyula egyházi póttagok; Dr. Borbély Béla, Dr. Szolga Ferenc világi rendes tagok, Marosi Albert, S. Nagy László világi póttagok. *Államsegélyügyi bizottsági elnök:* Dr. Gál Miklós. *Missziói bizottság:* Dr. Gál Kelemen, Dr. Kiss Elek, Gy. Pap Domokos, Vári Albert, Ürmösi Károly, S. Nagy László. *Kodifikáló bizottságba:* Dr. Gál Kelemen, Dr. Lukácsi József, Dr. ifj. Mikó Imre, Vári Albert, Dr. Gálfalvy György. *Pénztárvizsgáló bizottságba:* Benedek Gábor, Türkössy Sámuel. *Pénzügyi bizottságba:* Vaska Dezső elnök, Raffay András alelnök, Türkössy Sámuel, Dr. Ferencz József, Gyarmathy Árpád, Benedek Gábor, Demény Andor. *Nevelésügyi bizottságba:* Dr. Gál Kelemen elnök, Vári Albert, Benczédi Pál, Márkos Albert, Dr. Kiss Elek, Dr. Szolga Ferenc, Ütő Lajos, Patakfalvi Zsigmond, Lőfi Béla. *Jogügyi bizottságba:* Dr. Lukácsy József elnök, Tamás István, Adorján Géza, Dr. Ferencz József, Ifj. Dr. Mikó Imre, Dr. Vajda Béla, Dr. Abrudbányay Géza, Dr. Gál Miklós, Dr. Szathmáry János.

A szokásos tanügyi-, pénzügyi-, jószágfelügyelőségi-, miszszióistb. jelentések elhangzása után örömmel állapitottuk meg, hogy az egyház gazdasági ügyei a Pataki András jószágfelügyelőségi elnök vezetésével megnyugtató képet nyujtanak s hogy a Borshagyaték ügye rövid időn belül befejezést nyer, ami Fazakas János jogtanácsos fáradhatatlanságának az eredménye.

Az egyház teljes életére és tevékenységére kiterjedő tárgysorozat 17-én este az éjféli órákban ért véget. Ütő Lajos székelykereszturi és Lőrinczy Dénes tordai lelkészek lelkes, magával ragadó beszéddel köszönték meg az elnökségnek a bölcs vezetést s biztositották a Főtanács és egyetemes egyház ragaszkodó szeretetéről. Árkosi Tamás közügyigazgató ez alkalommal is, mint éppen az ülés kezdetén buzgó alkalmi imával kérte Isten áldását az egyház hű munkásaira. *Jelenvolt.*

Kulturházavatás Székelyudvarhelyen.

Szép és bizonyára sokáig emlékezetes lesz az az ünnepség, melynek keretében 1937. december 12-én felavatták Székelyudvarhely unitáriusainak rövid idő alatt elkészitett és berendezett kulturházát. Felavatásra előkelő vendégek érkeztek az egyházi központból, nagyszámu közönség gyült össze nemcsak a városból, hanem a megye községeiből is, hogy meglássák, mit alkothatott a megye központjában élő, mintegy ötszáz lelket számláló unitáriusság. S bizony minden elismerést megérdemel a céltudatos lelkes munka, az összetartás és áldozatkészség szép eredménye. Mint a helyi lap irja: „Kellemesen lepett meg mindenkit a vonzó és tágas terem, a különösen gondos munkával elkészitett szinpad izléses előfüggönyével, az egységes stilusu kézimukával diszitett ablakfüggönyök; a teremhez tartozó ruhatári-, öltöző- és konyhahelyiségek mind kellemes látványai voltak a szemnek s dicséretére válnak annak az áldozatkészségnek és gondnak, amely azokat megteremtette."

Felavató ünnepség 2 részből állott. Délelőtti templomozás keretében volt mondhatni a gyülekezet ünnepe, amikor az utolsó 6 esztendőben ujra festetett, fűtésre és világitásra nagy áldozatokkal berendezett szép templomban a gyülekezet volt első rendes lelkésze *Vári Albert* teol. dékán szólott a lelkekhez s a cselekedetekben megnyilatkozó hit értékét fejtegetve további munkára és kitartásra serkentette az egyházközség tagjait. Közre *Bede Emil* énekelt nagy hatással *Ébert András* ügyes orgona kisérete mellett.

Az ünnepély másik része este a kulturházat zsufoltságig megtöltő közönség előtt folyt le. Műsor a *Székely Dalegylet* zenekara által *Kis Elek* karnagy vezetésével precizen előadott Királyhimnusszal és egy nyitánnyal kezdődött, mely után *Vári Albert* teol. dékán szivből jövő imában kérte Isten áldását az uj kulturházra. *Bede Emil* néhány szép költeményét olvasta fel. *Dr. Varga Béla* püspökhelyettes felavató beszédében mély gondolatokkal, de meleg közvetlenséggel a vallás és tudomány kapcsolatairól, a kultura feladatairól szólott s ezek szolgálatába kivánta állitani az uj kulturházat. Nagy elismeréssel fogadott beszédet a *Székely Dalegylet* biztos tudással előadott karéneke

követte. Majd *Nyirő József* a kiváló székely iró olvasta fel novelláját a közönség gyakori tetszésnyilvánitása közben. *Ferenczy Böske* behizelgő finomsággal énekelt *Tampa Lászlóné* művészi zongora kisérete mellett. *Sigmond József* helybeli lelkész a kulturház épitésének történetét ismertette. Végül *Csiky Albert* köri f. gondnok lelkész beszédben mondott köszönetet a távolról jött illusztris vendégeknek, az estély összes szereplőinek és a nagy közönségnek. Beszédében kiemelte a lelkészpárnak az épités körüli fáradhatatlan munkálkodását és a Nőszövetség áldozatos buzgóságát.

A külső formájában s belső berendezkedésében megnyerő és közművelődési munkára igen alkalmas kulturházat az egyház szeretetből fakadt lelkes agitáció, a belsőemberek és hivek egymást megértő munkája teremtette meg. Most már van alkalmas otthon az egyleti életre, ifjusági munkára a jövő nemzedék nevelésére, kulturánk ápolására. Fel a további egyházépitő jövőt teremtő munkára!

Kulturestély az unitárius püspöki palotában.

Január 7-én ujra igazi művészi élményben volt részük azoknak, akik résztvettek a D. F. Egylet által rendezett kulturestélyen, melyet *Dr. Boros Györgyné* elnöknő nyitott meg kedves szavakkal, majd *Dóczyné Berde Amál* a nyári kirándulásán szerzett kulturális tapasztalatairól tartott lebilincselő szabadelőadást. *Márkos Albert* E. Bloch: Bad Schem, F. Kreisler: Schön Rozmarin cimü darabokat adta elő hegedün a tőle megszokott művészettel. *Kovács Kató*, Pfeiffer kiváló mesternek szép reményekre jogositó, kedvenc tanitványa, koloratur-áriákat adott elő Mozart Varázsfuvolájából s Verdi Rigolettojából és rendkivüli magas hangjaival bámulatba ejtette a hallgatóságot. *Sándor Judith* szép tehetségre valló, komoly tárgyu költeményeiből adott elő nagy hatással. Az estély fénypontja *Hevesi Piroska* zongoramüvésznő csodálatosan fejlett technikáju zongorajátéka volt. Bachmaninoff: Prelude-gis moll darabját tökéletes művészettel adta elő, majd Dohnányitól játszott három darabot s köztük a Pastorale-t utolérhetetlen előadással, végül Mozart: Pastorale Variée cimü darabját adta ráadásul, amit szünni nem akaró tapssal honorált az elbüvölt közönség. — Legközelebbi kulturdélután februárius hó 4-én (pénteken) fél hat órai kezdettel lesz megtartva, melyre minden érdeklődő szivesen látott vendég. Belépti dij tetszés szerint.

A tordai Unitárius Nőszövetség karácsonyi segélyakciója is szép sikerrel járt. A Karácsonyfa-ünnepély dec. 19-én d. u. 5-kor a templomban tartatott meg, hol az elhangzott beszédek és szavaló-kórus után 60 gyermek részesült ruha- és cipősegélyben és 220 szeretetcsomagot osztottak szét iskolás növendékeink között. — A „Presbiteri mulatság" is karácsony első napján megtartatott, mely anyagilag és erkölcsileg jól sikerült.

TŰZHELY MELLETT

A krétából épült iskola.

(Elbeszélés).*

A hatalom-változás első éveiben történt, hogy a . . . -i egyházi iskola igazgató-tanitója, Zsákodi Lőrinc egy napon értesitést kapott a tanügyi Inspectorátustól, hogy iskoláját május hó 3-án délelőtt a tanfelügyelő meglátogatja.

Az értesités nagy izgalmat okozott, mert hire járt, hogy a tanfelügyelő szigoru ember, kiváltképpen a felekezeti tanitókkal és iskolákkal szemben.

Zsákodi pedig testestől-lelkestől egyházi ember volt s három éven át, amióta az iskola létesült, minden uton-módon annak megerősitésén fáradozott.

A hivek elismeréssel is nézték munkáját, de a nagyobb terhek hordozásától egyelőre óvakodva huzódoztak. Igy az uj iskolaépület felépitésétől is. Pedig Zsákodi úton-útfélen rázogatta a lelkiismeretüket:

— Atyafiak, ideje már, hogy iskolát épitsünk. A gyerekeink nem férnek már abban a rozoga házban s meglátják, egy napon csak megszüntetik az iskolánkat.

Az atyafiak immel-ámmal feleltek:

— Sz, az igaz, igaz, de most előbbvaló a templomkerités s a temetőkert. Majd egyszer az iskolára is sor kerülhet . . .

Az Inspectorátus értesitését Zsákodi a jelzett látogatási idő előtti napon kapta meg. Éppen vasárnap volt. Mindjárt értesitette a lelkészt és Malvin kisasszonyt, a másik tanerőt, hogy készüljenek a látogatásra. Miután pedig a lelkésznek halaszthatatlanul fontos ügyben még aznap el kellett utaznia, rábizta a fogadtatást Zsákodira és az iskolaszék tagjaira.

Zsákodi vecsernye után elindult a faluban s előkeresve két nagyobbacska iskolás gyereket, szalasztotta egyiket az alszegbe, másikat a felszegbe, adnák hirül azoknak, akiket illet, hogy holnap reggel pontosan jelenjenek meg az iskolában, mert itt lesz a tanfelügyelő ur. Ő maga pedig az úton álldogáló, vagy a házak előtt üldögélő emberek közé elegyedve, itt is, ott is közölte a nagy eseményt s figyelmeztette a szülőket, hogy okvetlenül küldjék gyerekeiket az iskolába.

Egyik atyafi tréfásan jegyezte meg:

— Sze, nem férnek el, ha igen sokan mennek, igazgató ur!

---

* Az U. I. Társaságban jutalmat nyert mű.

— Ne féljen kend attól. Kitoldjuk az iskolát, ha szükség lesz rá. — Válaszolta nevetve Zsákodi.

Ezt a „kitoldást" a mult évben már csakugyan megcsinálták az évzáró vizsga alkalmával. Az iskolának nevezett egyszerü falusi ház két szobája ugyanis, mit hivatalosan „tanteremnek" neveztek, semmiképpen sem tudta befogadni a tanulókat, kik egymás hegyén-hátán gyuródva ugy megtöltötték a szobát, hogy végül a tanitó sem tudott utat törni magának. Ekkor a szentegyházfi ötletére hamarosan deszkákat és oszlopokat hordtak össze a szomszédságából s negyed óra alatt a ház tornácához egy tantermet „rittyentettek", mely ugyan inkább hasonlitott valami szabadtéri szinpadhoz, mint iskola teremhez, de jó volt arra, hogy elhelyezzék rajta az egyik osztály kiszorult növendékeit.

A „gyurodás"-tól azonban Zsákodi most nem félt. Tavasz volt. Erdő, mező, hegy, völgy, patak csalogatta magához a falu gyermekeit. Isten gyönyörü természeti világának bübájos eszközeivel szemben pedig hiába hadakozik az emberi tudomány, a közoktatásügyi minisztérium bölcsessége s a hatóságok fenyitő büntetése. A nagy szabad mezők, a virágos rétek, a visszhangzó völgyek, a sarjadó erdők tele voltak a földnek lázas tekintetü, szerelmes gyermekeivel, kik a tudomány börtönfalaira csak este gondoltak, mikor fáradtan omolva a tüzhely mellé, nem annyira a vádoló lelkiismeret nyugtalanságával, mint inkább a kiteljesedett ember bölcsességével mondották magukban: be kár lett volna ma iskolába menni!

Zsákodi és Malvin kisasszony már kora reggel taposták az iskolához vezető ut sarát, hogy idejében elrendezhessék a gyerekeket s ha kell, még kötéllel is felvitessék a hiányzókat a nagy napra.

Erre azonban nem volt szükség. A gyerekek reményen felüli szép számmal gyültek össze. Ugy látszik használt, hogy maga a tanitó figyelmeztette a szülőket kötelességükre.

Mialatt Malvin kisasszony saját osztályában bátoritotta növendékeit, Zsákodinak még egy sürgős és különös teendője is akadt, ami fokozta izgalmát. Ő ugyanis, hogy élesen elhatárolja egy szobába elhelyezett három osztályának növendékeit, a padsorok között, még év elején, vastag krétavonalakat huzott, melyek a falakat helyettesitették az egyes osztályok között. Egyik krétavonal elválasztotta az ötödik osztály tanulóit a hatodikétól, a másik krétavonal pedig a hetedik osztályosok osztály-öntudatát tartotta éberen, mert a tanulóknak ugyancsak lelkére kötötte Zsákodi, hogy a krétavonalakat tiszteletben tartsák, akárcsak falak lennének azok s rá ne lépjenek feledékenységből s fölöslegesen egymás osztályába se mászkáljon át senki. A krétavonalak időközben elhalványultak, de a gyakorlat mégis csak kialakult s bár ebben része volt néhány idejében elhelyezett pofonnak is, a gyerekek határozottan és

tudatosan foglalták el helyüket mindenkor a krétavonalakkal határolt osztályokban, a magasabb osztályuak lenézve a kisebbeket.

Zsákodinak ugy tünt fel, hogy a vonalak már tulságosan halványak s hogy méltókká tegye a képzelt falakat e nevezetes naphoz, szorgosan igyekezett vastagabbakká huzni azokat. Siettében összetört vagy tiz-tizenkét vadonatuj krétát s a széttört darabokat a szoba sarkába dobálta.

Ideje sem volt befejezni e szokatlan műveletet, már is éktelen autótülkölés verte fel a falu csendjét.

A gyerekzsongás elült, feszült csendben pihegtek az izgatott kis szivek, vajjon mi lesz most, kik jönnek és mit kérdeznek tőlünk? . . .

Az iskolaszék egyik tagja, Márton bácsi kiáltott be a nyitott ablakon:

— Itt vannak, igazgató ur! Merre vezessem őket?

Zsákodi kinézett:

— Erre Marci bácsi, erre! Hányan vannak?

— Ketten.

— No, siessen elibük. Hol álltak meg?

— A jegyző ur előtt.

— Rohanjon csak s vezesse őket.

Negyed óra telt el kinos várakozásban. Malvin kisasszony, ki a négy alsó osztályt tanitotta, e rövid idő alatt több izgalmat állott ki, mint harmincéves tanitónői pályafutása alatt összesen. Minden percben kinézett, rendezett, figyelmeztetett. Ugy érezte, a kenyeréről van szó.

Végre jöttek.

Marci bácsi széles mozdulattal tessékelte befelé az urakat s csizmája orrával sürün rugdosta a lépcső deszkákat, hogy a rátapadt sár leváljon a fényesre vikszolt lábbeliről. Közben kárörömmel nézte, hogy a két ur cipője, nadrágja alaposan bemázolódott az agyagos sártól.

— Jusson nektek is belőle, — gondolta s nagy köhécseléssel nyelte el nevetését.

Az urak először Malvin kisasszonyt szerencséltették. Ima után néhány tájékoztató kérdést intéztek a tanitónőhöz, majd faggatni kezdték a gyerekeket. Aztán minden különösebb megjegyzés nélkül átmentek a Zsákodi tantermébe. Ott már otthonosabban telepedtek meg. Töviről-hegyire megvizsgálták a helységet, a taneszközöket, kikérdezték a gyermekeket a fontos tárgyakból, földrajz, történelem és nyelvtanból, majd énekeltették.

A tanfelügyelő nem tett megjegyzést a növendékek tudására, ami Zsákodit megnyugtatta. Már-már eredményesnek könyvelte el magában e rettegett látogatást, mikor a tanfelügyelő hirtelen az épület beosztását kezdte firtatni s a növendékek létszámához képest elégtelennek találta a két helyiséget.

— Tudtommal hét osztályu az iskola, de itt csupán két osztályt látok. Hol van a többi? — kérdezte félig kedélyesen, félig hivatalos hangon.

— Meg van itt mind a hét, kérem, tanfelügyelő ur . . . — mondta Zsákodi hasonló hangnemben, arra gondolva, hogy már tul esett a vizsgálat nehezebb részén.

— Hol? . . . Mutassa! — borult el a tanfelügyelő arca.

— Tulfelől négy és itt . . . három. Könyörgöm,

— Hol van itt három osztály? — hordozta körül tekintetét a tanfelügyelő szigoru, emelt hangon. — Négy falat látok. Az egy osztálynak számit, legfeljebb kettőnek. Hol van akkor a többi?

Zsákodi kissé zavarba jött a számonkérő hangra, de nem volt, mit tennie. Meg kellett mutatnia a feltünően vastag két fehér krétavonalat a padlón, mely a helységet három részre osztotta.

— Itt vannak, kérem, ezek az . . . inkább ideális, mint valóságos falak, de . . . a gyerekek már egészen megszokták.

A tanfelügyelő elkomorodott s visszautasitó és dorgáló hangon förmedt Zsákodira:

— Légvárak épitésére tanitja ön a gyerekeket!?

Zsákodi sértett önérzettel, mélyen elpirulva szögezte szemeit a festetlen padokra s hallgatott. Ez sulyos birálat volt.

A tanfelügyelő erre emelkedettebb és szigorubb hangon leckéztette, ugy, hogy a gyerekekben meghült a vér.

— Levegőből akar nekem osztályokat épiteni?

Zsákodi felnézett s önérzetesen, de remegő hangon szólt:

— Ez nem levegő, kérem. Ez szemmel látható, becsületes krétavonal, akár csak a fal.

— Bele is lehet ütközni, mi? — fordult gunyosra a tanfelügyelő hangja.

— Zsákodi ajkába harapott s visszaparancsolta lázadó indulatát.

A tanfelügyelő egy ideig lesujtó pillantásokkal méregette a krétavonalak és a megnémult tanitó közötti térséget, majd sajnálkozó fejmozdulattal gunyosan felnevetett:

Krétából akar ön falakat huzni? . . . A falakat téglából huzzák fel, nem krétából, tanitó ur, ezt a legbutább parasztkölyök is tudja . . . — és ujjával a megdermedt, rémült tekintetű gyermekre bökött.

Zsákodi keze ökölbe szorult a megszégyenités miatt, de összeszoritotta fogait és hallgatott. Érezte, hogy van igaza a tanfelügyelőnek, de elfutotta a vér, ha arra gondolt, hogy mindez a gyerekek előtt történik. Azok hirül viszik a faluban s ezt a szégyent soha nem mossa le magáról. Nem szólt, nehogy még jobban elmérgesitse a helyzetet.

A tanfelügyelő is megelégelte a kinzást. Leült az asztal mellé, megirta a jegyzőkönyvet, aztán beszólitotta a folyosón

cigerettázó titkárt, ki időközben kiment Marci bácsival, hogy kivülről is körülszemlélje az épületet. Meghagyásokat tett, aláirták a jegyzőkönyvet és távoztak.

Zsákodi ott maradt égő arccal. Nézte a jegyzőkönyvet, melynek záradékában ez állt: „amennyiben a következő iskolai évre nem lesz megfelelő épület, kellő berendezéssel, az iskola nem kezdheti meg működését."

A gyerekek egész idő alatt megdöbbenve nézték tanitójukat. Mintha öntudatlanul is megérezték volna, hogy itt valami rendkivüli esemény játszódik le, amiben nekik is részt juttatott a sors. Megérintve a nagy, történelmi pillanatok komolyságától, mozdulatlanul várták, mi fog most történni.

Zsákodi percekig állt némán, papirra meredő tekintettel. Akkor megmozdult, körülnézett és szólt:

— Kerekes, szedd össze a kréta darabokat.

Komor csend volt. Kerekes, a hetes, összeszedte a sarokba dobált krétadarabokat s tanitója intésére az asztalra tette.

— Látjátok ezeket a krétákat? — kérdezte Zsákodi keserüen, sulyt adva minden szónak.

Senki sem szólt. Persze, hogy látták. Erre nem is kell felelni.

— A tanfelügyelő ur azt mondta, hogy ezekből nem lehet falakat húzni . . . — folytatta Zsákodi megremegő hangon.

A csend megnőtt.

— Akartok ti valami nagy, valami szent dolgot tenni, fiaim!? — emelkedett fel Zsákodi megihletődötten a megrecsccsenő deszkaasztal mellett.

Átszellemülten, tágranyiltan nézett rá minden szem.

— Akarjátok, hogy e krétákból iskola épüljön!? — dörögte feléjük fájó megindultságában Zsákodi.

— Akarjuk! — zúgta egyszerre mintegy megigézve a gyereksereg.

— Akkor vigyetek mugatokkal haza egy-egy kréta darabot s mondjátok meg otthon édesapátoknak, hogy tegyenek csodát, mert minden darab krétának ezer, meg ezer téglává kell átváltoznia, hogy őszire felépülhessen nektek az uj unitárius iskola! . . .

Megremegett ajka. Lezuhant a székre s fejét az asztalra ejtve, néma zokogás rázta meg testét.

A gyerekek halálosan nagy és méltóságos komolysággal néztek össze.

Aztán csendben, előbb egyik, azután a másik vett fel egy darab krétát az asztalról. Némán, hogy meg ne zavarják tanitójuk keserü fájdalmát.

Percek mulva Zsákodi összeszedte magát. Sápadtan állt fel:

— Imádkozunk!

Megihletődve mondták el az imát, mintha szent fogadalmat pecsételtek volna meg vele.

— Hazamehettek!

Szokatlan, ünnepélyes csendben vonultak kifelé a gyerekek.

Künn az utcán egy-egy csoportba verődtek s széttördelték a nagyobb krétadarabokat, hogy jusson mindeniküknek legalább egy kis darabka.

Zsákodi elbocsátotta Malvin kisasszony növendékeit is s amikor ketten maradtak, szótlan levertséggel nyujtotta oda a megszeppent nőnek a jegyzőkönyvet.

A faluban hamarosan hire szaladt a történteknek. A gyerekek hüségesen tolmácsolták otthon Zsákodi szavait.

S az Egy-Isten hit épitő ereje, mely annyiszor ihlette meg veszély és üldöztetés idején a lelkeket, most láthatatlanul megérintette a Dávid Ferenc örökségében élő erdélyi föld népét.

A kréta darabok erőt sugárzó jelképekké váltak. Mindenkinek kellett belőle s a szent lázban buzgólkodó gyerekek alig győzték széttördelni az apró darabokat. Nem érezte magát otthon a hivek seregében, akinek nem volt egy darabka krétája.

Mert ekkor már mindenki megérezte, hogy e széttördelt darabkákból fog győzelmesen felemelkedni az uj felekezeti iskola.

Két hét mulva már javában folyt a munka.

Lerakták a fundamentumot is. Szokás szerint egy kis ünnepélyességgel tették le az alapkövet. Megihletődve kérték az Egy Igaz Isten segedelmét. S amikor a gyülekezet lelkésze elvégezte beszédét, Zsákodi csendesen odalépett a fundamentumhoz, észrevétlen elővett zsebéből egy parányi krétadarabot s odatette az alapkő mellé. Aztán könnyes szemmel tekintett az égre.

Talán volt, aki látta ezt és vele könnyezett, talán senki sem látta, csak az élő Isten. Az a morzsányi, ártatlanul fehérlő kis krétadarab odahuzódott szerényen a nagy alapkő mellé, mint a gyermek édesanyja mellé.

És Zsákodi ezt gondolta:

— Én Istenem, aki lelket adtál embergyermekeidnek, adj a Te lelkednek erejéből e köveknek is, hogy beszéljenek egymáshoz a mélyben s az összetartó szeretet és egység-hit tegye századokon át alma-máterré e fundamentumra épülő falakat.

S amig a föld felett emelkedtek a falak, döngött és zengett a munka zaja, amig a hivek, egyháztagok és előljárók egy akarattal és épitő hittel verejtékeztek a jövőért: Lenn a mélyben békésen ölelte át a nagy kő a szerény kis letört krétadarabot s csodálatos meséket suttogott egy magasabb világ titokzatos erőiről.

S amikor a nyár végén már készen állt a szivek nemes áldozatából az élő hittel épitett iskola, az emberek, mintha felfogták volna a köveknek föld mélyéről szálló gyönyörü beszédét, ugy nevezték el a tudomány és hit e drága hajlékát:

— Krétából épült iskola. *Fekete Lajos.*

A Dávid Ferenc Egylet közgyülése. A Főtanács előtt való napon, január hó 15-én d. u. 5 órakor tartotta a D. F. Egylet évi rendes közgyülését az Unitárius Kollégium diszteremben nagy érdeklődés mellett. A diszterem teljesen megtelt tagokkal és érdeklődőkkel s az ünnepies műsor be is váltotta a hozzáfüzött reményeket. Az ünnepélyes műsor a Teol. Akadémia dalárdájának énekével kezdődött, mely dalárda Schnabel: Dicső az úr... cimü darabját adta elő igen nagy hatással Ütő Lajos zenetanár vezetésével. Nagy Dénes járai lelkész buzgó imával folytatta és fokozta azt az imádkozó hangulatot, melyet a művészi összhangban előadott ének már fölébresztett. Dr. Varga Béla ügyvezető alelnök a tőle megszokott tömör, eszmékben gazdag beszéddel nyitotta meg az ülést. S. Sillay Erzsébet a vallásos eszmék lelkes költőnője néhány mélyen átérzett költeményét szavalta el bensőséggel, átérzéssel s igazi hatással. Erdő János kolozsvári segédlelkész pedig az angol vallásos élet hullámzásáról, irányáról, apadásáról és dagályáról olvasott fel igen érdekesen és valóban érdeklődést váltva ki. Ifj. Gyallay P. Domokos joghallgató pedig Mécs Lászlónak két gyönyörü költeményét adta elő valóban szavalóművészhez illő hatással. Benczédi Pál titkár pedig az elmult évről való jelentését tette meg, melyben egy egyleti évről nyertünk hűséges képet. Gálfi Lőrinc pénztárnok jelentéséből sajnálattal tapasztaltuk, hogy a tagsági és előfizetési dijak nem folynak be azzal a pontossággal, ahogy az egyleti élet föltételei megkivánnák. Ezután a választások következtek. A lemondás utján megüresedett elnöki tisztségre Dr. Gál Miklós képviselőt, az ügyvezető alelnöki állásra pedig Dr. Kiss Elek teol. tanárt választották meg. Választmányi tagokká ujra visszaválasztották: Dr. Gyergyay Árpádné, Dr. Hintz Györgyné és Gyallay P. Domokosné, valamint Hadházy Sándor, Gálffy Zsigmond és Patakfalvi Zsigmond tagokat.

Az Unitárius Irodalmi Társaság évi közgyülését 1938. jan. 15-én tartotta *Dr. Ferenczy Géza* elnöklete alatt. Elnök e nehéz pillanatokban a kiváló erdélyi fejedelemnek, a nagy lengyel királynak Báthory Istvánnak következő intelmeit idézi: „a Mindenható kegye, hogy lélekben élhetünk, — ám vigyázzunk, hogy azt helytelen cselekedettel meg ne rontsuk, mert

sok jeles ország pusztult már el, az emberek saját érdekeik és nem a közérdeknek az ápolása, az emberek nyugtalansága és gonoszsága miatt." Majd felhivja az Irodalmi Társaság tagjait, hogy dolgozzanak tovább is teljes érdektelenséggel, mint ahogyan eddig is müködtek. Ezután *P. Szentmártoni Kálmán* főtitkár olvasta fel részletes jelentését az Unitárius Irodalmi Társaság 1937. évi müködéséről. Elmondja többek közt a jelentés, hogyha az Unitárius Irodalmi Társaság munkásságát a többi magyar Irodalmi Társaság működéséhez hasonlitjuk, akkor sem maradnak hátul az unitáriusok, sőt dicsekvés nélkül megállapitható, hogy a magyar kisebbségi élet szellemi gazdagitásához, az unitáriusok is hozzájárultak. Nagy kár azonban az, hogy nincsenek szorosabb kapcsolatai az Unitárius Irodalmi Társaságnak a többi kisebbségi Irodalmi Társasággal, mert kisebbségi Irodalmi Társaságaink közös, összekötő kapocs és összhangzó működés mellett kétségtelenül hatékonyabban tudnának munkálni a magyar szellemi kincsek erdélyi kitermelésében. Áldozatkészség nélkül semmiféle intézményt fenntartani nem lehet. Hogy az Unitárius Irodalmi Társaság kulturális hivatását teljesiteni tudja, azt elsősorban *Dr. Ferenczy Géza* elnök áldozatkészségének köszönheti, amiért minden tiszteletet, becsülést és szeretetet megérdemel. A főtitkári jelentést köszönettel vette tudomásul a közgyülés, mire a pályadijak kiosztása következett: Ezer lej jutalmat nyert „A krétából épült iskola" cimű elbeszélésével *Fekete Lajos* ürmösi lelkész. Hatszáz lej külön jutalomdijat nyert „A nagy pap" cimű történeti elbeszélésével *P. Szentmártoni Kálmán. Kahlfürst Imre* úr adományából „Blandrata életének és működésének" megirásáért kettőezer lej dijat nyert *Ekárt Andor* lelkész. Majd *Vári Albert* alelnök, szerkesztő tartalmas jelentése következett a „Keresztény Magvető" cimű régi erdélyi tudományos folyóiratról, amely az 1938-ik évben fennállásának hetvenedik évét ünnepli. Közgyülés a *„Keresztény Magvető"* társszerkesztőjének egyhangulag *P. Szentmártoni Kálmán* főtitkárt választotta meg. *Hadházy Sándor* pénztárnok számadásaiból arról győződött meg a közgyülés, hogy az Unitárius Irodalmi Társaság anyagi téren vagyongyarapodásról számolhat be. Végül *Benedek Gábor* lelkész inditványára közgyülés *Dr Ferenczy Géza* elnöknek folyton megujuló áldozatkészségéért köszönetet mondott s az elnök lelkes éljenzésével a közgyülés bevégződött.

Dr. PÁSINT MIHÁLY

ny. unitárius lelkész 1937 dec. 31-én örökre megpihent. Turi családi házukban volt felravatalozva, honnan 1938 jan. 3-án Dr. Kiss Elek teol. tanár által végzett gyászszertartás után Szentmihályfalvára szállitották családi sirhelyére. Itt Gálfi András lelkész bucsuztatta. Néhai afia temetésén neje s néhainak hat gyermeke vett részt közvetlen szerettei közül a rokonok s barátok mellett. A gyermekek között volt Ödön fia is, aki miniszteri tanácsos Magyarországon. Látva a hat ottlevő derék utódot, éreztük, hogy jó, aki számos tagu, jóravaló családot nevelhet fel. Legyen emléke áldott, pihenése csendes s szeretteinek Isten adjon vigasztalást.

A repülőgép fölszállt.

A mult számunkban hirt adtunk arról, hogy az unitárius cserkészek, az ugynevezett öreg cserkészek, (a főiskolások) és az ifju cserkészek (a középiskolások) egy vitorlás repülőgépet készitettek el. A repülőgéppel január hó 23-án fölszállottak és a repülőgép a repülésre alkalmasnak bizonyult. Legelőször Hye György mérnök, a tervező szállt fel, még pedig kétszer, utánna Gyergyay Árpád orvosnövendék, Dr. Gyergyay professzor fia, aki Berlinben a nyáron repülőiskolát végzett s akinek repülésekor valóban látszott a rátermettség, a szakavatottság, végül pedig Szőcs Ferenc szintén sikeres repülést végzett.

Nyugat-Európában, különösen Angliában a vitorlás repülőgéppel való sportolásnak már rég felismerték a jelentőségét s valóban gyakorolják is. A mi hazánkban is elismerték jelentőségét, mert a fölszálláskor a szamosfalvi repülő-osztag is képviselte magát. Valószinü, hogy itt is az első fecskének követői lesznek s mi némi büszkeséggel tekinthetünk ifjainkra, akik Romániában az első vitorlás repülőt elkészitették.

Egyházi élet az Irisz-telepen. Igen kedves ünnepély volt január 23-án a kolozsvári irisztelepi imaházban és egylethelyiségben. Azt mondhatnók, hogy ifjusági nap volt. A szokásos délutáni istentisztelet keretében az Unitárius Kollégium ifjusága mutatkozott be igen szép sikerrel. Szász Sándor áhitatos imája után Nagy Károly köri alelnök mondott magasszárnyalásu, művésziesen előadott egyházi beszédet. A kántoriát Borbély István végezte. A szép istentisztelet után az egész közönség átvonult az imaház melletti egylethelyiségbe, ahol az ifjuság igen szép és szórakoztató műsort adott a közönség számára. Műsor előtt Erdő János imaházvezető segédlelkész meleg szavakkal üdvözölte az ifjuságot, mely egyetlen szabad délutánját feláldozta azért, hogy az Iriszkörnyéki unitárius hiveknek kedveskedjék szép műsorával. Külön üdvözölte Benczédi Pál vallástanárt, aki mindig szeretettel támogatott minden ifjusági törekvést és minden munkát, mely egyházunk életének emelését irányozza. Ezután az ifjak szórakoztató műsort adtak elő.

A bágyoni unitárius egyházközség ezuton tudatja, hogy néhai áldottemlékü Gál Domokosné sz. Csegezy Ilona nevére, ki 1936. év december hó 14-én hunyt el, a család koszorumegváltás cimen az egyházközségnek 2 darab ezüst urvacsorai tálat ajándékozott, mintegy 400 Lei értékben. Midőn a kegyeletes emlékezésnek eme megható tényét nyilvánosan is nyugtázzuk, az ajándékozó családnak az egyházközség hálás köszönetét nyilvánitjuk s kivánjuk, hogy a fájó lelkek találjanak vigasztalást a hitben és emlékezésben. A megboldogultnak emlékezete pedig legyen örökké áldott.

Pályázati hirdetés. Az „Unitárius Tanitók Ált. Egyesülete" pályázatot hirdet a következő tétel kidolgozására. *„Gyakorlati méhészet."* Feltételek: 1. Pályázhatnak az Egyesület tagjai. 2. A pályamunka utmutató kell legyen a méhészet gyakorlati keresztülvitelére, hasznositására és a termékek feldolgozására a szükséges tudnivalók felölelésével. 3. Legalább egy nyomtatott ivnyi terjedelmü géppel, vagy idegen kézzel leiratott jeligés munka 1938 junius 1-ig az Egyesület elnökéhez beküldendő. 4. Pályadij: 1000 (egyezer) lej. 5. Dijnyertes munka az Egylet tulajdona lesz. *Patakfalvi Zsigmond* egyes. eln.

Értesités. Tudomására hozom a Tanitó Egyesület tagjainak, hogy az 1836 évi közgyülés azon határozata, hogy minden tanitó havi 10 Lejt fizet a *Segélyalap* javára, csak ugy valósitható meg a levonásokat illetőleg, hogyha az évi összeget legalább két részletben levonhatjuk. Legutóbbi értekezletünk szerint f. é. februári és májusi fizetésekből vonatnak le 60—60 lejes részletekben. *Patakfalvi Zsigmond* egyes. eln.

Felhivás. A D. F. E. I. K. E. SZ. Választmánya örömmel jelenti, hogy az ügyek gyors és eredményes elintézésének elősegitésére *központi irodát* sikerült felállitania. Kérjük az Egyletek Vezetőségeit és minden ifju Testvérünket, hogy egyleti ügyekben és bármilyen más ifjusági kérdésekben feltétlen bizalommal és minden esetben haladéktalanul forduljanak hozzánk. Cimünk: Egyetemes Szervezet Központi Irodája. Cluj, Cal. M. Foch 12.

Hibaigazitás. Az „Unitárius Közlöny" mult évi tartalomjegyzékéből tévedésből kimaradt *S. Nagy László*-nak, a kiváló munkatársunknak és alapitó tagtársunknak **25 év** cimü költeménye, mely a 177. lapon jelent meg. Kérjük a tartalomjegyzéket kiegészíteni.

Az Unitárius Közlöny előfizetési ára évi 36 lei. A D. F. E. évi rendes tagsági dija 60 lej. A D. F. E. örökös alapitói dija 1000 lej. A rendes- és alapitó-tagok egyleti tagsági jogaik gyakorlása mellett kapják az Unitárius Közlönyt is. Az előfizetési dij csak a Közlönyre jogosit. Kivánatos tehát, hogy mindenki lépjen be az egylet tagjai sorába s dijait rendezze. Egyleti jogait csak az gyakorolhatja, aki tagsági dijait rendezte. Előfizetés külföldre 90 lej. Minden pénzküldemény Gálfi Lőrinc pénztáros cimére küldendő Cluj, Calea Marechal Foch 12.

Nyugtázás. A D. F. Egylet pénztárába 1937 november 26-tól 1938 január 20-ig tagsági díjat fizettek: Filep Gábor, Dr. György József, Kilyén Mózes, Unitárius Egyházközség Icland 1937—1938-ra: Filep Árpád Vidra 1936-ra; Filep Endre Deaj 1934—1937-re; Péterffy Gyula Remete 1937-re; Bedő Albert Cluj 1935-re; Nagy Lajos I. G. Duca 1936—1937-re; Lőrinczy Mihály Făgăraş 1938-ra; Péter József Suplac 1937-re; Fikker János 1934—1935-re; Szent-Iványi Árpád Sânduleşti 1935—1937-re; Barabás Miklós Aiud 1937—1938-ra; Fülöp Elemér Chidea 1937-re; Agh Ferenc Cluj 1936—1937-re; Csegezy Márton Bistriţa 1937—1938-ra; Pálffy Sz. Mózes Moldovăneşti 1937-re; Pásztorné, Rostás Róza Turda 1938-ra; Unitárius Egyházközség Iara 1936—1938-ra; Péter Lajos I. G. Duca 1937—1938-ra; Dr. Kiss Jenő Nagyszentmiklós 1938-ra; László Zsigmond Cecheşti, Incze Böske Acăţari 1938-ra; Pálffy László Cluj 1937-re; Özv. Graef Antalné Cluj 1935—1937-re; Veress László Cluj, Schatt László Plăieşti 1938-ra; Lőrinczy Géza Bucureşti, Fülöp Zoltán Vadu 1937-re; Máthé Zsigmond Mitreşti 1934—1937-re; Kovácsi Pál Cluj 1937—1938-ra; Unitárius Egyházközség Ploieşti 1930—1938-ra: Csata Gerzson Carei 1936—1937-re (100 L.); Kővári Jakab Chinuşu, Peagitsné Ürmösy Lujza Baja, Bálint Ödön Craciunel 1938-ra; Unitárius Egyházközség Bădeni 1924—1937-re; Árkosi Tamás Corneşti 1934—1937-re; Szentmártoni Kálmán Cluj 1936—1937-re; D. F. E. Cehetel 1937-re; Lőrinczy Gergely Suplac, Bende Béla Mediaş 1937—1938-ra; Solymosi István Dumbraveni 1937-re; Ádám Mihály Mitreşti 1935—1938-ra; Ürmösy Gyula Filiaş 1937-re; Orendt Jánosné Sighişoara 1929—1935-re; Özv. Derzsi Gáborné, Nagy Lajos, László Farkas Sighişoara, Ferenczy Mózes, Özv. Révész Józsefné Hoghiz, Unitárius Egyházközség Odorheiu, Kökösi Kálmán, Zsigmond Ferenc Cheia, Dézsi Zoltán Moldovăneşti 1938-ra; Fazakas Jenő Rareş 1937-re; Pap Ferenc Chede, Simén Domokos, Unitárius Egyházközség Mereşti, Lengyel Ferencné Simeria 1938-ra; Székely Tihamér Şaroş 1933—1938-ra; Lőrincz Károlyné Arcuş 1935-re; Cserei Gyula 1935—1938-ra; Köntés Ilona 1937-re; Id. Barabás Lajos 1935—1937-re; Benkő Árpád 1928—1937-re; Gál Lajos Teiuş 1938-ra; Gábor Mici Simeria 1936-ra (50 L.); Fazakas Istvánné 1937-re, Péter Sándor Sz.-keresztur és Ferenczy Árpád Vâlcele 1938-ra. Előfizetői díjat fizettek: K. Nagy Márton, Pál Zsigmond, Unitárius Nőegylet Sabed, Nyitrai Mózes Uioara, Lőrinczy István I. G. Duca 1938-ra; Pungucz Ágnes Colţesti 1937-re; Unitárius Egyházközség Aiud 1936-ra; Bálint Mózes Pipea, Gál József, Bartalis Erzsébet Odorheiu 1937-re; Fulner Józsefné, Kozma Ferencné, Hegedűs Sándorné Aninosa 1935—1937-re; Gál Józsefné Cluj 1936-ra; Benedek András Aita Mare 1937-re; Kibédi Pál I. G. Duca, Böjthe Béláné Ocna de sus, Nagy Zsigmond Berghia 1938-ra; Becze Gergely Aiud 1937—1938-ra; Unitárius Egyházközség 1937-re; Maksay Er-

zsébet, Lurtz Rudolfné Rupea, Benedek Emma Ocland, Ambrus Zsigmondné, Deák Albert Cehetel 1938-ra; Ifj. Egyed Dániel Ocland 1937-re; Szabó Dezső Chinusu 1936—1938-ra; Fazakas Ferenc Filiaş 1937-re; Geréb Ádám Cluj 1936—1938-ra; Székely János, Székely Sándor Dâmbău 1937-re; Unitárius Egyházközség Crăciunel 1938-ra; Zoltán György Aita Mare 1935-re; Pap Dániel Cehetel 1935—1937-re; Unitárius Egyházközség Dumbraveni és Mediaş 1937-re; Gyárfás Lina Dumbraveni 1938-ra; Radó Józsefné Sighişoara 1938-ra; Imre Pál Sânpaul 1937-re; Kálmán Dénes, Kádár Zoltán, Luczay Györgyné, Tóth Olivér, Tőkés Albert, Izsák Domokos Sibiu 1936—1937-re; Katona Elek 1936-ra; Petrikó Lajosné 1935—1936-ra; Hory Sándor Ograda 1935—1937-re; Fóri Mihály Hoghiz 1935-1838-ra; Imre János, Jancsó Istvánné 1937-re; Jancsó János 1938-ra; Kolcsár János 1937—1938-ra; Tóth Jánosné 1938-ra; Unitárius Egyházközség 1930—1938-ra; Berey Ilona Roaua, Simó József Odorheiu 1937-re; B. Lőrinczy Mihály Avrameşti 1936-1937-re; Fodor Lajosné Fogaras 1935—1937-re; Unitárius Egyházközség 1934—1936-ra; Szabó Ferencné Bihoria 1936—1938-ra, Kiss Etelka 1937-re; Török Lajos Inlaceni 1936—1938-ra; özv. Györffy Ferencné Dârjiu 1938-ra; Fodor Dénesné Balázs Zsuzsa Corneşti 1938-ra; Vass Lajos Tarceşti 1937-re; Dahlström Kálmánné Arcuş 1935-re; Ajtay József Mihaileni 1937—1938-ra; Fazakas Péter Ujszékely 1937-re; Vári Dénes Firtănuş 1938-ra; Kiss Sándorné 1936—1937-re, Unitárius Egykázközség 1934-re, Gál Mózes 1937-re Sepsiszentkirály. Alapitói dijat fizettek: Balogh Sámuel Icland, Gyallay P. Domokos Cluj, Kelemen Imre Ocland, Kádár Lajos Sibiu, Marosi Albert Avrameşti 200—200 L.; Ekárt Andor Cehetel; Fülöp Árpád Hoghiz, Lőrinczy Dénes Turda 100—100 L.; Czupor András Ochiuri, Tanka Károly Turda, Dr. Boros György Cluj, Dávid Ferenc Ifjusági Egylet Hoghiz 500—500 L.; Szabó Ödön Bucureşti, Vajda András Budapest, Dr. Vajda Ákos Sátoraljaujhely, Vajda Péter Cluj, Ferencz József Teiuş 1000—1000 L. és Simén Dániel Lupeni 100 L. Dr. Ferenczy Géza főg. ur 1 naptárért 100 L. fizetett. Köszönet érette. Cluj, 1938 jan. 20-án. *Gálfi Lőrinc*, pénztárnok.

Értesités az ifjusági rovatra vonatkozóan. Technikai okokból az ifjusági rovatot az illetékes vezetőséggel történt megállapodás alapján nem folytathatjuk. Lapunk azonban addig is, amig a *Kévekötés* ujból megjelenhetik, minden ifjusági érdekü közleménynek szivesen helyet ad, mint eddig tette. Lapunkat továbbra is küldjük a „Kévekötés" előfizetőinek. Akik igy nem fogadják el az „Unitárius Közlönyt", kérjük sziveskedjenek erről a szerkesztőt értesiteni (Cluj, Colegiul Unitar, Cal. Mar. Foch 12.)

Szerkesztői üzenetek. Több cikk tárgyhalmaz miatt nem jöhetett. Munkatársaink szives türelmét kérjük.

Az „Unitárius Közlöny" megjelenik havonta.

Szerkesztő: Benczédi Pál, Cluj, Colegiul Unitarian.

Tipografia „Pallas" könyvnyomda Cluj—Kolozsvár, Strada Vlăhuţa 3.